

NIEWIDOCZNE OFIARY

Nieudokumentowani migranci w Meksyku

Każdego roku tysiące kobiet, mężczyzn i dzieci z Ameryki Środkowej, głównie z Salwadoru, Gwatemali, Hondurasu i Nikaragui, próbuje przedostać się przez Meksyk do Stanów Zjednoczonych. Z nadzieją, że wkrótce rozpoczną nowe, lepsze życie wyruszają w jedną z najbardziej niebezpiecznych podróży ich życia.

Główną przyczyną wyjazdu z kraju pochodzenia jest przede wszystkim dotkliwa bieda, niepewność jutra, brak perspektyw i chęć zaryzykowania wszystkiego dla lepszej przyszłości. Jednak dla wielu migrantów rzeczywistość z jaką spotykają się w Meksyku jest koszmarem. Podróż na dachach pociągów, to nie jedyne niebezpieczeństwo, które napotkają. Każdego roku, tysiące z nich jest uprowadzanych, okradanych lub staje się ofiarami gwałtów, pobic czy napaści ze strony gangów. Migranci w Meksyku spotykają się z dyskryminacją i ksenofobią nie tylko ze strony społeczeństwa ale również funkcjonariuszy państwowych. Niestety, dla ludzi mieszkających w Meksyku, ich los, śmierć czy życie, pozostają niezauważalne.

Główne trasy przemieszczania się migrantów przez Meksyk do Stanów Zjednoczonych.

Migranci przebywający w Meksyku są bezbronni, wobec gangów i skorumpowanych funkcjonariuszy państwowych. Szczególnie często ofiarami przestępstw są kobiety i dzieci, zwłaszcza jeżeli podróżują samotnie. Szacuje się, że 6 na 10 kobiet i dziewcząt doświadczyło przemocy seksualnej podczas ich podróży przez Meksyk.

Raport Amnesty International „Invisible Victims. Migrants on the move in Mexico” ukazuje, że prawa migrantów i nieudokumentowanych migrantów w Meksyku są notorycznie łamane. Władze federalne i stanowe nie rejestrują przestępstw popełnianych wobec migrantów, a informacja przekazywana mediom i społeczeństwu sprawia, że postrzega się ich bardziej jako przestępców, a nie ofiary.

PRAWO KRAJOWE I MIĘDZYNARODOWE

1. *Migrujący pracownicy i członkowie ich rodzin mają prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego.*
 2. *Migrujący pracownicy i członkowie ich rodzin mają prawo do efektywnej ochrony przez Państwo przed przemocą, obrażeniami cielesnym i groźbom dokonany przez funkcjonariuszy lub osoby prywatne, przez grupy lub instytucje.*
 3. *Każda weryfikacja tożsamości migrujących pracowników i członków ich rodzin przez policję musi być przeprowadzona w sposób zgodny z procedurą przewidzianą przez prawo”*
- Artykuł 16, Międzynarodowa Konwencja o ochronie praw pracowników migrujących i członków ich rodzin

Na arenie międzynarodowej Meksyk wspiera mechanizmy dotyczące ochrony praw migrantów oraz często krytykuje Stany Zjednoczone jak również inne kraje za ich politykę migracyjną, dyskryminację migrantów i brak zagwarantowania im równości wobec prawa. Niestety, władze Meksyku wydają się stosować odmienne jeżeli chodzi o traktowanie migrantów i nieudokumentowanych migrantów na własnym terytorium.

Prawo międzynarodowe gwarantuje migrantom, jak również każdej innej osobie, ochronę praw oraz zapewnia równości i niedyskryminację niemal na równi z obywatelami danego kraju. Każda osoba bez względu na jej status prawny ma zagwarantowane szereg praw podstawowych takich jak prawo do życia, uznanie podmiotowości prawnej czy ochrona przed torturami lub innym okrutnym, nieludzkim lub poniżającym traktowaniem albo karaniem. Ponadto, każda osoba aresztowana powinna mieć zapewnione godne warunki oraz zagwarantowany sprawiedliwy proces, równość wobec prawa oraz dostęp do prawnika. Wszystkie te prawa wynikają m.in. z zapisów Konwencji w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji rasowej, Paktu praw obywatelskich i politycznych, Paktu praw gospodarczych, społecznych i kulturalnych, Konwencji w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet, Konwencji o prawach dziecka, Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, nieludzkiego lub poniżającego traktowania albo karania i Konwencji o ochronie praw pracowników migrujących i członków ich rodzin.

Meksyk ratyfikował większość z tych konwencji, w tym Konwencję o ochronie praw pracowników migrujących i członków ich rodzin. Zadeklarował jednak, że wszystkie jej zapisy będą dostosowane do obowiązującego prawa krajowego. Ponadto, wobec art. 22 Konwencji zastrzegł, że nie będzie go stosować jeżeli jego zapisy będą stały w sprzeczności z art. 33 Konstytucji Meksykańskich Stanów Zjednoczonych. Art. 33 zezwala na niezwłocznie wydalenie cudzoziemca, którego pobyt na terytorium Meksyku jest niepożądany. Amnesty International uważa, że zastrzeżenia te stoją w sprzeczności ze zobowiązaniem państwa sygnatariusza do dostosowania prawa wewnętrznego do zapisów konwencji międzynarodowej.

REKOMENDACJE

Wzrost zorganizowanej przestępczości i przemocy związanej z działalnością gangów w różnych częściach kraju stanowią niewątpliwe wyzwanie dla władz Meksyku. Jednak nie mogą one zapominać, że zwalczając te zjawisko powinny zagwarantować bezpieczeństwo obywatelom ale także cudzoziemcom przebywającym na terytorium kraju. Prawa człowieka muszą być bezwzględnie szanowane i przestrzegane.

Amnesty International wzywa władze federalne Meksyku do stworzenia i wprowadzenia, we współpracy z władzami stanowymi, planu działania, który zagwarantuje poszanowanie i ochronę praw migrantów i nieudokumentowanych migrantów przebywających w tym kraju, a w szczególności do zapewnienia odpowiednich środków prewencji, wykrywania oraz karania przestępstw popełnianych wobec tej grupy przez podmioty państwowe i niepaństwowe.

Wzmocnienie ochrony praw migrantów

Amnesty International wzywa Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, Narodowy Urząd Migracyjny (el Instituto Nacional de Migración), gubernatorów stanów, Narodową Komisję ds. Praw Człowieka (la Comisión Nacional de los Derechos Humanos) i Narodową Radę ds. Przeciwdziałania Dyskryminacji (el Consejo Nacional para la Prevención de la Discriminación) do:

- Promowania wiedzy na temat praw migrantów wśród władz państwowych, stanowych oraz lokalnych, jak również wśród mediów i społeczeństwa oraz do podjęcia aktywnej walki z dyskryminacją migrantów.
- Rozpowszechnienia wśród migrantów w Meksyku i potencjalnych migrantów pochodzących z krajów Ameryki Środkowej informacji na temat ich praw, niebezpieczeństw na jakie narażona jest ta grupa oraz możliwości uzyskania pomocy.

Skargi i śledztwa

Amnesty International wzywa Parlament Meksyku, Narodowy Urząd Migracyjny, Policję Federalną i stanową, Prokuratora Generalnego oraz prokuratorów stanowych do:

- Zapewnienia ochrony praw migrantów oraz zagwarantowania równego dostępu do systemu sprawiedliwości, poprzez m.in. zmianę artykułu 67 ustawy o ludności (*Ley General de Población*) oraz artykułu 201 rozporządzenia wykonawczego tejże ustawy, tak aby zapewniały one nieudokumentowanym migrantom, bez względu czy przebywają oni w detencji czy nie, prawo do składania zawiadomień o popełnieniu przestępstwa, którego byli świadkiem lub ofiarą. Czynności te nie powinny jednak narażać danej osoby na natychmiastowe wydalenie do kraju pochodzenia.
- Umożliwienia swobodnego zgłaszania zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa, niezależnie od tego czy jego sprawcą był urzędnik państwowy, a w konsekwencji przeprowadzanie również bezzwłocznych i bezstronnych śledztw w każdej ze zgłaszanych spraw. Sprawcy tych przestępstw powinni zostać postawieni przed wymiarem sprawiedliwości, a poszkodowali mieć możliwość uzyskania odpowiednich rekompensat.
- Stworzenia mechanizmu, który zagwarantuje poufność świadkom oraz ofiarom zgłaszanych przestępstw, a przez to nie będzie narażać ich na groźbę odwetu ze strony sprawców.
- Ułatwienia dostępu do wiz humanitarnych i programów ochrony świadków dla nieudokumentowanych migrantów, którzy byli ofiarami lub świadkami przestępstw i których bezpieczeństwo lub życie może być zagrożone.
- Zagwarantowania, że prowadzone dochodzenia w sprawach dotyczących śmierci migrantów będą przeprowadzone w sposób pełny i efektywny, tak aby ustalić przyczynę zgonu oraz tożsamość ofiary, a jeżeli wskażą na to zebrane dowody rozpoczęcia śledztw w tych sprawach.

Przemoc seksualna oraz prawa kobiet i dzieci

Amnesty International wzywa Narodowy Urząd Migracyjny, Ministerstwo Bezpieczeństwa Publicznego, Prokuratora Generalnego oraz prokuratorów stanowych, Prokuratora Specjalnego ds. Przepiępstw dotyczących Przemocy wobec Kobiet i Handlu Ludźmi (la Fiscalía Especial para los Delitos de Violencia contra las Mujeres y Trata de Persona), Narodowy Instytut Kobiet (el Instituto Nacional de las Mujeres), Departament Integralnego Rozwoju Rodziny (El Departamento de Desarrollo Integral de la Familia), Ministerstwo Zdrowia oraz rządy poszczęólnych stanów do:

- Zapewnienia, że wszyscy migranci, którzy mogli doświadczyć przemocy seksualnej będą mieli zapewniony dostęp do pomocy medycznej i psychologicznej. Władze powinny podjąć wszelkie możliwe działania w celu stworzenia mechanizmu rejestrowania przypadków przemocy seksualnej i prowadzenia postępowań w taki sposób, aby potrzeby i sytuacja ofiar, które doznały przemocy, były brane pod uwagę.
- Ewaluacji i rewizji dotychczasowych metod wykrywania i ochrony ofiar handlu ludźmi, a także procedur ochrony nieletnich nieudokumentowanych migrantów.

Nadzór

Amnesty International wzywa Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, Narodowy Urząd Migracyjny, Narodową Komisję ds. Praw Człowieka i Grupo Beta do:

- Rozszerzenia mandatu i zwiększenia zasobów operacyjnych Grupo Beta, zwłaszcza w związku z działaniami podejmowanymi wzdłuż południowej granicy, w celu zapewnienia efektywnej pomocy i wsparcia nieudokumentowanym migrantom.
- Zagwarantowania, że Narodowa Komisja ds. Praw Człowieka będzie prowadzić szybkie, niezależne i rzetelne postępowania, zgodnie z międzynarodowymi standardami, w sprawach dotyczących pogwałceń praw migrantów, bez względu kto jest ich sprawcą. Komisja powinna regularnie publikować raporty ze swojej działalności i informacje na temat podjętych spraw.

Zbieranie i publikacja wiarygodnych danych statystycznych

Amnesty International wzywa Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, Narodowy Urząd Migracyjny, gubernatorów stanów, Prokuratora Generalnego oraz prokuratorów stanowych jak również Narodowy Urząd Statystyczny (Instituto Nacional de Estadísticas y Geografía) do:

- Zbierania, zestawiania i publikowania zbiorczych i szczegółowych danych dotyczących ilości przestępstw popełnianych na migrantach (tj. ilości porwań, gwałtów, morderstw, tortur, zabójstw oraz innych przypadków złego traktowania), jak również danych na temat ilości wykrywanych przestępstw, sprawców i skazanych.
- Zapewnienia, że zabójstwa migrantów będą prawidłowo rejestrowane, jak również będzie ustalana tożsamość, pochodzenie i przyczyny śmierci ofiar. W porozumieniu z władzami Gwatemali, Hondurasu, Nikaragui i Salwadoru władze Meksyku powinny ułatwić organizacjom pozarządowym oraz rodzinom ofiar zgłaszanie i raportowanie na temat bliskich, którzy zaginęli lub uważani są za zmarłych. Sprawy te powinny być konfrontowane przez odpowiednie urzędy w Meksyku z materiałami zgromadzonymi w innych krajach.

Kontrola pobytu i zatrzymania

Amnesty International wzywa Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, państwową, stanową i miejską policję, wojskowych oraz Parlament Meksyku do:

- Doprecyzowania i wzmocnienia przepisów dotyczących sprawdzania legalności pobytu cudzoziemców oraz umieszczania ich w detencji. Władze Meksyku powinny zagwarantować, że wyłącznie uprawnione do tego podmioty mogą kontrolować legalność pobytu cudzoziemców i tylko w zgodzie z obowiązującym prawem. Jednocześnie, wykroczenia i przestępstwa popełniane przez tych aktorów powinny być w pełni wyjaśniane, a sprawcy karani.

- Zapewnienia, że kontrola legalności pobytu cudzoziemców, a zwłaszcza ta dokonywane w pociągach towarowych, będzie odbywać się zgodnie z prawem, nie narazi kontrolowanych na niepotrzebne ryzyko wypadków oraz nie będą wiązała się z nadmiernym użyciem siły. Zakres i możliwość używania siły przez policję powinny być ściśle regulowane przez prawo, a ono musi być zgodne ze standardami międzynarodowymi.

Prawa migrantów przebywających w detencji

Amnesty International wzywa Parlament Meksyku, Narodowy Urząd Migracyjny i Rząd Federalny do:

- Zagwarantowania, że migranci zatrzymani i osoby przetrzymywane w ośrodkach detencyjnych będą pisemnie lub ustnie informowani (w sposób i w języku dla nich zrozumiałym) na temat swoich praw, możliwości dostępu do pomocy konsularnej, procedur związanych z uregulowaniem statusu, sposobie składania skarg oraz możliwości ubiegania się o ochronę międzynarodową. Zapewnienia migrantom dostępu do odpowiedniej pomocy medycznej, poradnictwa prawnego i konsultacji z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz przestrzegania praw człowieka.
- Zmiany artykułu 33 Konstytucji, w celu zapewnienia osobom, którym grozi wydalenie możliwości odwołania się od decyzji oraz do zapewnienia tej grupie pomocy prawnej.
- Zniesienia zastrzeżeń wobec zapisów Konwencji o ochronie praw pracowników migrujących i członków ich rodzin.

Obrońcy praw migrantów

Amnesty International wzywa Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, Narodowy Urząd Migracyjny, gubernatorów stanów, Ministerstwo Bezpieczeństwa Publicznego, Krajową Komisję Praw Człowieka i Prokuratora Generalnego do:

- Uznania i wsparcia pracy obrońców praw migrantów, poprzez zapewnienie efektywnych dochodzeń i wykrywanie sprawców gróźb wystosowywanych wobec obrońców praw migrantów.
- Upowszechnienia orzeczenia Sądu Najwyższego, w który stwierdza się, że pomoc udzielana migrantom, która nie przynosi z tego tytułu dochodów, nie jest przestępstwem.

Opracowanie: Anna Barcik i Maciej Fagasiński

Więcej informacji: www.amnesty.org.pl